

Απο τη σκιά στο φως, μια αφήγηση για τη Μακρόνησο

Καλομοίρη Κωνσταντίνα
Σοφικίτου Ειρήνη

Επιβλέποντες :
Γυφτόπουλος Σ.
Κλαμπατσέα Ε.

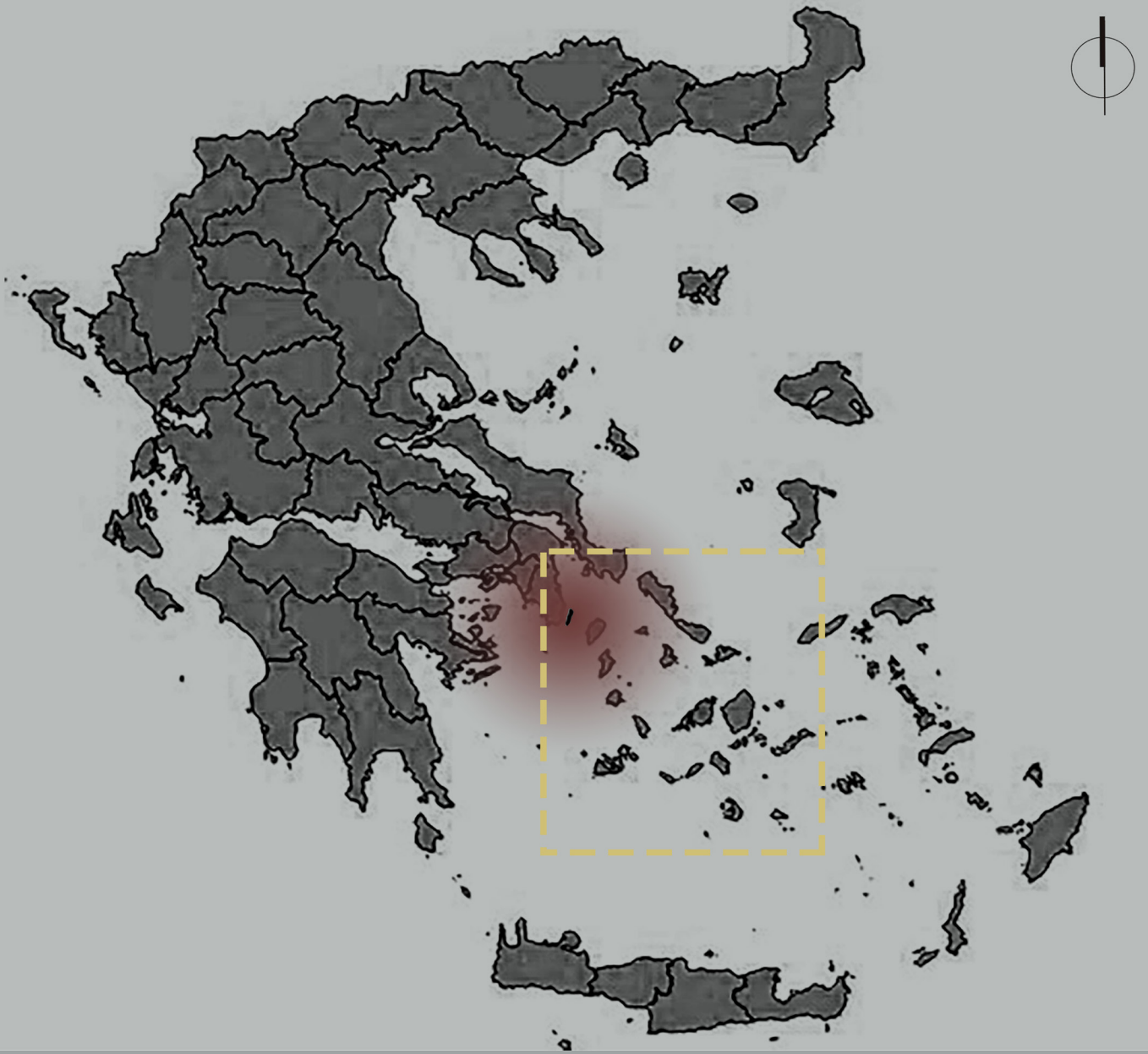
Η γνωριμία με το νησί

Αντικείμενο έρευνας της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτέλεσε το νησί της Μακρονήσου και η βαριά ιστορία του, με αποτέλεσμα την συστηματική μελέτη τους για την ιστορική ανάδειξη του τόπου.

Ξεκινώντας, εντοπίζεται η Μακρόνησος γεωγραφικά και συστήνεται γεωμορφολογικά. Βρίσκεται κεντρικά του ελλαδικού χώρου παράλληλα στις Νοτιοανατολικές ακτές της Αττικής σε απόσταση μόλις 4 χλμ από αυτές. Το όνομα της Μακρονήσου, οφείλεται στο χαρακτηριστικό επίμηκες σχήμα της, καθώς έχει μήκος από Βορρά προς Νότο 13 χλμ και μέσο πλάτος 1,5-2,5 χλμ. Ιδιοκτησιακά και διοικητικά ανήκει στην νήσο Κέα και υπάγεται στις Δυτικές Κυκλάδες. Χαρακτηριστικά των Κυκλάδων που εντοπίζονται στο νησί είναι το έντονο ανάγλυφό του, οι συνεχείς μικροί όρμοι στην ακτογραμμή του και το μεσογειακό κλίμα του.

Το ανάγλυφο της Μακρονήσου διαφέρει εκατέρωθεν της κεντρικής κορυφογραμμής που την διατρέχει παράλληλα στον άξονα Βορρά-Νότου. Η δυτική πλευρά έχει ομαλές κλίσεις (10-30%) σε αντίθεση με τις έντονες κλίσεις της ανατολικής πλευράς που ξεπερνούν το 60% και είναι εκεί όπου εντοπίζονται ορισμένες φωλιές πουλιών. Περιμετρικά του νησιού τα παράλια είναι απόκρημνα και δύσκολα προσπελάσιμα με μοναδική εξαίρεση την σύγχρονα διαμορφωμένη προβλήτα στο μέσον της Δυτικής πλευράς.

Γενικά πρόκειται για ένα άνυδρο και άγονο νησί με αραιή θαμνώδη βλάστηση και ελάχιστες πευκόφυτες περιοχές. Το υπέδαφος της Μακρονήσου αποτελεί μέρος της Αττικοκυκλαδικής μάζας με εναλλασσόμενα στρώματα σχιστόλιθων, ασβεστόλιθων, μαρμάρου και κοιτάσματα οξειδωμένων μεταλλευμάτων.

Ιστορικές τομές στο χρόνο

Κάνοντας μια ιστορική αναδρομή , εντοπίζονται στο νησί προϊστορικά ίχνη κτισμάτων στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου καθώς και προϊστορικοί τάφοι στο νότιο τμήμα του. Η πρωτοκυκλαδική περίοδος άφησε έναν οικισμό στη τοποθεσία Λιονάρι, κοντά στο Β' τάγμα καθώς και έχουν ανακαλυφθεί όστρακα και εργαλεία οψιδιανού στο δυτικό τμήμα του.

Τη Βυζαντινή περίοδο υπήρξε ορμητήριο των πειρατών ενώ την Οθωμανική περίοδο εγκαταστάθηκαν μοναχές σε κτίσμα που δημιουργήθηκε το 1675 στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου. Στους Βαλκανικούς πολέμους υπήρξε μεταφορά Τούρκων αιχμαλώτων στο θεραπευτήριο της υγειονομικής υπηρεσίας που το 1912 είχε κατασκευασθεί εκεί.

Σημαντικές τομές στην ιστορία του νησιού, αποτελεί η δημιουργία των καταυλισμών στο νησί που φιλοξένησαν πρόσφυγες του Ευξείνου Πόντου και 4.000 πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής. Οι συνθήκες που βίωσαν στον νησί προικονόμησαν τα βασανιστήρια που διαδέχθηκαν οι στρατιώτες κατά τον Εμφύλιο πόλεμο όπου και λειτούργησε ως τόπος εξορίας.

Το 1947 κατασκευάζονται τα Α', Β' και Γ' τάγματα σκαπανέων στο νησί και ανοίγουν οι στρατιωτικές φυλακές στο νότιο τμήμα του. Το 1948 δημιουργείται το Δ' τάγμα πολιτικών εξορίστων και πραγματοποιείται η Μεγάλη Σφαγή στο Α' τάγμα, ένα γεγονός που παίζει καταλυτικό ρόλο στην αντίστροφη μέτρηση λειτουργίας του τόπου εξορίας. Το 1949 δημιουργείται το νοσοκομείο και μετονομάζονται τα τάγματα σε "Τάγματα οπλιτών", ενώ πέντε χρόνια μετά κλείνουν οριστικά όλα τα τάγματα. Το 1960 κλείνουν οι στρατιωτικές φυλακές και το 1962 ερειμώνει το νησί.

Το 1981 ξεκινάει ένα έντονο ενδιαφέρον για την ιστορία που έχει διανύσει και ξεκινάνε να λαμβάνουν χώρα εκδηλώσεις και συναυλίες.

Η κατάσταση

Στεκόμενοι για λίγο στην νεότερη ιστορία της Μακρονήσου, γίνεται μια απόπειρα εντοπισμού κι άλλων τόπων εξορίας στον ελλαδικό χώρο. Ενδεικτικά αναφέρονται η Σκύρος, η Φολέγανδρος κι η Αμοργός από την περίοδο μεταξύ του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και του Μεσοπόλεμου, η Ανάφη κι ο Αη-Στράτης από τον Μεσοπόλεμο έως την Απριλιανή Δικτατορία και τέλος η Ικαρία, η Γυάρος, η Γαύδος, η Λέρος, η Μακρόνησος και τα στρατόπεδα γυναικών στο Παλαιό Τρίκερι και την Χίο την περίοδο μεταξύ του Εμφυλίου Πολέμου και της Απριλιανής Δικτατορίας. Συγκεκριμένα, η Μακρόνησος λειτούργησε την περίοδο 1947-1957 με αριστερούς στρατιώτες, πολιτικούς εξόριστους (άνδρες και γυναίκες), υπόδικους στρατοδικείων και ανήλικους κρατούμενους. Οριστικά το νησί εγκαταλείφθηκε από την τελευταία φρουρά φύλαξης το 1961.

Η κατάσταση που πραγματικά επικρατούσε στην Μακρόνησο και η εικόνα που προβαλλόταν γι' αυτήν στον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο είναι πλήρως αντικρουόμενες. Σε μεγάλη αντίθεση έρχονται αφενός οι συνθήκες διαβίωσης των εξορίστων στο νησί με τα βαριά σωματικά και ψυχολογικά βασανιστήρια στα οποία υπόκειντο και αφετέρου η προβολή της Μακρονήσου ως ένα σπουδαίο αναμορφωτήριο ανθρώπων με επικίνδυνες πεποιθήσεις και ιδεολογίες που σκοπός της λειτουργίας του ήταν η κάθαρση αυτών και προστασία του Έθνους.

Πυρήνες ενδιαφέροντος

Πιο συγκεκριμένα το νησί αποτελείται από έξι πυρήνες ενδιαφέροντος, τα Α', Β', Γ' τάγματα στρατιωτών και το Δ' τάγμα πολιτικών εξορίστων, καθώς και τη περιοχή του νοσοκομείου και τις στρατιωτικές φυλακές. Παρακάτω παρατίθενται οι ονομασίες κάθε τάγματος :

Α' Τάγμα Σκαπανέων/Οπλιτών (ΑΕΤΟ), 1947 - 1953

Το επονομαζόμενο : 'Κόκκινο τάγμα ή Κολυμπύθρα του Σιλβάμ'

Ειδικό Σχολείο Αναμορφώσεως Ιδιωτών (ΕΣΑΙ) 1949 - 1950

Στρατόπεδο Αναμορφώσεως Πολιτικών Εξορίστων Γυναικών (ΕΣΑΓ) 1950

Β' Τάγμα Σκαπανέων/Οπλιτών (ΒΕΤΟ) 1947 - 1953

Ειδικό Σχολείο Αναμορφώσεως Ιδιωτών (ΕΣΑΙ) 1949 - 1950

Στρατόπεδο Αναμορφώσεως Πολιτικών Εξορίστων (προ Δ')

Γ' Τάγμα Σκαπανέων/Οπλιτών (ΓΕΤΟ)

Το επονομαζόμενο : "Γαλάζιο Αναμορφωτήριο", λόγω της σκληρής συμπεριφοράς απέναντι στους στρατιώτες, 1947 - 1953

Γ' Κέντρο Παρουσιάσεως Αξιωματικών (ΓΚΠΑ) , 1947 -1948

Στρατιωτικό Νοσοκομείο Μακρονήσου (ΣΝΜ), 1949 - 1953

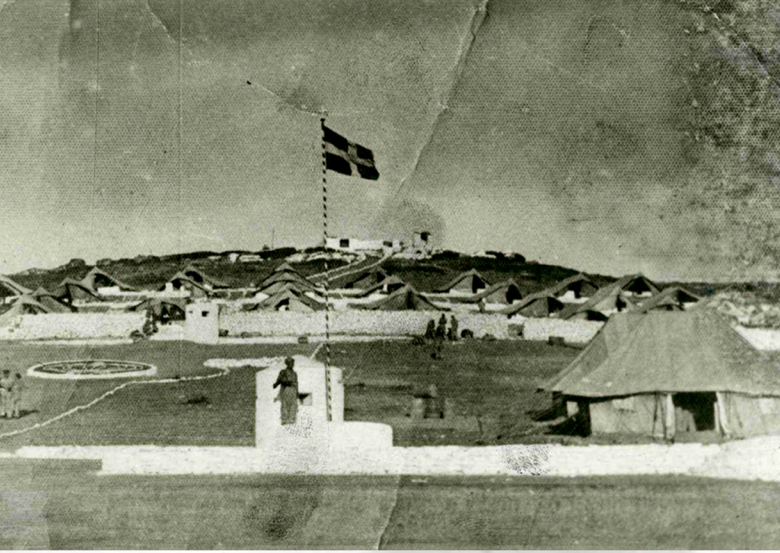
Δ' Τάγμα, Στρατόπεδο Πειθαρχημένης Διαβίωσης Πολιτικών

Εξορίστων στην περιοχή 'Φούρνοι', 1948 - 1950

Επέκταση στην περιοχή του 'Αγίου Γεωργίου' του Δ' Τάγματος,

Στρατόπεδο Πειθαρχημένης Διαβίωσης Πολιτικών Εξορίστων. 1949 - 1950

Στρατιωτικές Φυλακές Αθηνών (ΣΦΑ), 1947 - 1950

Βιωματικά γεγονότα

Βασικές περιοχές που παίζανε σημαντικό ρόλο για το κάθε τάγμα και είναι αυτές τις οποίες λάβαμε υπόψη μας για τη δημιουργία του master plan και το σχεδιασμό των ιστορικών διάδρομων εσωτερικά του κάθε τάγματος.

Το λιμάνι, σημείο άφιξης στο νησί και βάρβαρη υποδοχή, με ξυλοδαρμούς από τους αξιωματικούς και μεταφορά τους αιμόφυρτοι στα ανακριτικά γραφεία των ανωτέρων ή στις σκηνές τους. Αυτό που βίωνανε στην είσοδο του νησιού ήταν μια προ οικονομία στην μετέπειτα θητεία τους στο νησί.

Οι χαράδρες που αποτελούν βασικό γεωμορφολογικό στοιχείο του νησιού, αποτελούσαν περιοχές κυρίως βασανιστηρίων, όπως εικονικές εκτελέσεις, απομονώσεις αλλά και του καθημερινού μαρτυρίου που ήταν η εξόρυξη πετρώματος με τα ερια και το κουβάλημα της ως τη θάλασσα.

Οι περιοχές απομόνωσης, αφορούσαν κυρίως συρμάτινους κλωβούς και πασσάλους. Στους πασσάλους τους δένανε όρθιους κι καθιστές κρατώντας μία πολύ βαριά πέτρα, για πολλές μέρες κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες και στους συρμάτινους κλωβούς όπου το σύρμα έφτανε στο 1.20 και τους τοποθετούσαν σε μεγάλες ομάδες και τραυματίζονταν καθώς δεν μπορούσαν να κουνηθούν.

Το θέατρο, σημείο αντίστιξης μεταξύ θεατρικών παραστάσεων που ανέβαζαν οι ίδιοι στρατιώτες και αποτελούσε μοναδικό στοιχείο ξενοιασιάς αλλά και σε παραστάσεις που διοργανώνονταν μόνο για το βασιλιά ή για αξιωματικούς καθώς και να αναφερθεί η μεγάλη σφαγή που έλαβε χώρα στο Α.

Master Plan

Στόχος τη διπλωματικής μας εργασίας είναι η γενικότερη ανάδειξη του νησιού σε κάθε κατεύθυνση που εμείς κρίναμε ότι απαιτεί. Αυτό αναλύεται μέσα από τις δίκες μας παρεμβάσεις σε δύο κατηγορίες, η πρώτη αφορά μια βασική διαδρομή που συνδέει τις περιοχές ενδιαφέροντος στην ολότητα τους, και τον σχεδιασμό εσωτερικών διαδρομών σε κάθε τάγμα ιστορικού και φυσιολατρικού ενδιαφέροντος. Η δεύτερη κατηγορία είναι η έξαρση της κύριας διαδρομής, στο λιμάνι εισόδου του νησιού και αφορά ένα κέντρο έρευνας και ιστορίας.

Θέλοντας να αναδείξουμε το ιστορικό τοπίο του νησιού, Βασικός μας στόχος ήταν να αντιμετωπίσουμε τα τάγματα ως ιστορικούς τόπους χωρίς να τους αλλοιώσουμε και να επέμβουμε ουσιαστικά σε αυτούς. Σχεδιάσαμε ένα δίκτυο διαδρομών που ενώνει τις περιοχές ενδιαφέροντος μεταξύ τους με βάση σημαντικά στοιχεία που τις χαρακτηρίζουν, τα οποία είναι ιστορικά, αρχιτεκτονικά, πολεοδομικά και γεωμορφολογία, καθώς επίσης και με βάση την χρονολογική σειρά που τα διέπουν.

Βασική είσοδος στο νησί προτείνεται μια νέα μικρή ξύλινη προβλήτα τοποθετημένη σε μια απόληξη χαράδρας κοντά στο Β' τάγμα, το οποίο υπήρξε ιστορικά το 1ο λιμάνι άφιξης στο νησί. Στα υπόλοιπα τάγματα αναδιαμορφώνονται οι προϋπάρχοντες προβλήτες στα λιμάνια τους ,με ξύλο όπως παλιά, και τοποθετείτε μεταλλική πινακίδα στο κάθε χώρο από αυτά ενημερώνοντας τον επισκέπτη για τη βασική πορεία που προτείνεται καθώς και τις δευτέρουσες εσωτερικά του κάθε τάγματος αλλά και γενικότερες πληροφορίες για το νησί. Για τη διαδρομή, προτείνονται τρόποι μετακίνησης από ξηράς (χωματόδρομος ηπίας κλίσης) ή με ποδήλατα τα οποία θα νοικιάζονται από το νησί, είτε από θαλάσσης με ξύλινα καΐκια 20 ατόμων.

Συγκεκριμένα, ο επισκέπτης έρχεται στο Λαύριο στη νέα είσοδο του νησιού και κατευθύνεται πο ξηράς στο Β' τάγματος το οποίο και περιηγείται στην ειδικά σχεδιασμένη εσωτερική διαδρομή και

προτείνεται να πάει μέσω θαλάσσης στο Α' τάγμα όπου θα ακολουθήσει μια παρόμοια διαδρομή η οποία περιλαμβάνει και το ΕΣΑΓ. Έπειτα από ξηράς κατευθύνεται στο Νοσοκομείο και συνεχίζει για να επισκεφθεί το Γ' τάγμα και να περιηγηθεί σε αυτό. Τέλος φτάνει στο νοτιότερο τμήμα του νησιού και τις στρατιωτικές φυλακές Αθηνών, και μέσω θαλάσσης καταλήγει στο Δ' τάγμα το οποίο είναι και το τελευταίο που κατασκευάστηκε. Από αυτό κανείς επιστρέφει στο σημείο αφετηρίας μέσω της κεντρικής διαδρομής.

Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να ακολουθήσει οποιαδήποτε διαδρομή θέλει ο ίδιος κατευθυνόμενος από τις βιωματικές του αναφορές.

Βιωματικές διαδρομές / τάγμα

Σε συνέχεια της σχεδιαστικής μας προσέγγισης στο νησί, μετά τις επισκέψεις μας σε αυτό, εστιάζουμε στο Α' και Β' τάγμα, καθώς βρίσκονται εκατέρωθεν της παρέμβασης μας. Πιο συγκεκριμένα στο κάθε τάγμα εντοπίζονται τα κτίσματα και αναγνωρίζονται οι χρήσεις τους (μέσα από απομνημονεύματα, βιβλιογραφία, καταγραφές, σκίτσα και μαρτυρίες) αποτυπώνεται η κατάσταση του κάθε κτηρίου καθώς είναι εκείνη που θα μας δώσει σημαντικά στοιχεία για την αναγνώριση του χαρακτήρα του κάθε τάγματος. Σε επόμενο βήμα ανάλυσης, το κάθε τάγμα αναλύεται σε γενικές κατηγορίες μελέτης (αρχιτεκτονικά, κλπ.) και εντοπίζονται τα στοιχεία που αναδεικνύονται και χρησιμοποιούνται στον σχεδιασμό των εσωτερικών διαδρομών.

Μιλώντας για τα μεθοδολογικά μας εργαλεία, Εντοπίζουμε περιοχές ενδιαφέροντος που αναφέρθηκαν νωρίτερα σε κάθε τάγμα. Μέσα σε αυτές υπάρχουν τα καθοριζόμενα από εμάς τοκόσημα, τα οποία και αποτελούν στοιχεία ένδειξης αναγνώρισης του κάθε τάγματος καθώς ο επισκέπτης μπορεί να τα ανασύρει από την μνήμη του και να το ανάγει στο κάθε τάγμα. Έπειτα δημιουργούνται κομβοί οι οποίοι διαθέτουν τα info points τα οποία τοποθετούνται στην αρχή της διαδρομής, τα σημαία στάσης που προσφέρουν θέαση ή κουβαλάνε κάποιο βίωμα του παρελθόντος και τα φυλάκια τα οποία διατίθενται για την παρατήρηση της πανίδας και χλωρίδας του νησιού. Όλα αυτά περικλείονται σε όρια τα οποία είναι είτε φυσικά, όπως οι χαράδρες είτε αποτυπώματα παλαιών αρχιτεκτονικών τοιχιών. Τέλος, Οι διαδρομές διακρίνονται σε κατηγορίες, την κύρια που είναι ιστορική διαδρομή και ορίζεται η κατεύθυνση της από σημεία ένδειξης τοποθετημένα στο έδαφος, και διαθέτει δευτερεύουσες διαδρομές που ο κάθε επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει ελεύθερα σύμφωνα με τα προσωπικά του βιώματα, και την φυσιολατρική που διασχίζει δύσβατα σημεία.

Είναι μια κυκλική διαδρομή η οποία περνάει από τα εξής διαδοχικά σημεία: έπαρση σημαίας ως τοπόσημο και σημείο στάσης και θέασης προς το Α, σκηνές αποκατεστημένο κουρείο, γραφεία διοίκησης, άγαλμα

νίκης και θέαση, βίλα διοικητή και αναρρωτήριο, λόχος ασφάλειας και θέαση, απομονώσεις και σημαντικό σημείο στάσης καθώς δεν υπήρχε πουθενά αλλού, θέατρο, βοηθητικά κτίσματα και ξενώνες, σημείο συγκέντρωσης και εκκλησία, λιμάνι και λιοντάρι.

Α' τάγμα, λιμάνι, θέαση Γ, info point, σκηνές ανδρών και πύλες, μνημείο πεκαμ, αρτοκλίβανοι, έπαρση σημαίας και ηρώο, θέατρο, βίλα διοικητή, λόχος ασφάλειας, εκκλησιά, τρελάδικο, γυναίκες, θέατρο

Μέσα από την πολεοδομική οργάνωση του Α' και Β' τάγματος, λαμβάνουμε τα στοιχεία για την σύνθεση μας. Τοποθετούμε την παρέμβαση πάνω στον άξονα μιας ήπια χαράδρας, που έχει αναφορά στο ορθοκανονικό σύστημα κίνησης του Α' τάγματος και διαθέτει τις δύο κύριες μπάρες λειτουργιών. Ο δεύτερος άξονας λειτουργίας διαμορφώνεται σύμφωνα με τις σκηνές του Β' τάγματος σε κατεύθυνση.

Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση της συνθετικής μας ιδέας, είναι σκόπιμο να αναφερθεί επιγραμματικά η κείμενη νομοθεσία που αφορά την προστασία του νησιού και τις χρήσεις γης στη Μακρόνησο. Τον Μάιο του 1989 το επίσημο ελληνικό κράτος χαρακτήρισε την Μακρόνησο για πρώτη φορά ως ιστορικό τόπο από την υπουργό πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη.

Μερικά χρόνια αργότερα, δημοσιεύεται το ΦΕΚ 895Δ/1995 σύμφωνα με το οποίο, η Μακρόνησος διακρίνεται σε 3 ζώνες χρήσεων γης. Η Ζώνη Ι αφορά την δυτική πλευρά του νησιού από την ακτογραμμή και με όριο την συνεχή κορυφογραμμή του και περιλαμβάνει τα 6 στρατόπεδα εξορίστων. Εντός της εμβέλειάς της, επιτρέπονται χρήσεις έρευνας – εκπαίδευσης – πολιτιστικών εκδηλώσεων – κτίρια κοινής ωφέλειας – ξενώνες – υδατοδεξαμενές και προβλήτες μικρής κλίμακας. Η Ζώνη ΙΙ αφορά την ανατολική πλευρά του νησιού με όριο και πάλι την ακτογραμμή και την κορυφογραμμή του και προβλέπει κατασκευή καταφυγίων ζώων, μονοπατιών περιπάτου, μελισσοκομία και καλλιέργεια φαρμακευτικών φυτών. Η Ζώνη ΙΙΙ εντοπίζεται τμηματικά στο βόρειο τμήμα του νησιού και προβλέπει εγκατάσταση κατασκηνώσεων και αθλητικών δραστηριοτήτων.

Πρόσφατα, το καλοκαίρι του 2019, κηρύσσεται ολόκληρη η Μακρόνησος ως αρχαιολογικός χώρος, με ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου ύστερα από πρόταση της Εφορίας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων.

Συνθετική χειρονομία

Προχωρώντας λοιπόν στην σύνθεση του κτιριακού συγκροτήματος, εντοπίζουμε τις βασικές χειρονομίες που το διέπουν. Η χωρική τοποθέτηση αυτού γίνεται αμφιθεατρικά, εκατέρωθεν του άξονα μίας φυσικής ήπιας χαράδρας πλησίον του Β' ΕΤΟ (νοτιότερα του) και βορειότερα του Α' ΕΤΟ. Το σχεδιαστικό υπόβαθρο, που αποτέλεσε τον κανόνα του σχεδιασμού, γεννάται μέσα από τα δυο σχετιζόμενα στρατόπεδα. Αφενός οι μονάδες σχεδιασμού προκύπτουν από την επανάληψη των βάσεων των στρατιωτικών σκηνών του Β' τάγματος και αφετέρου η χωροταξική οργάνωση του συγκροτήματος ακολουθεί την ορθοκανονικότητα του Α' τάγματος προσαρμοσμένη στο φυσικό ανάγλυφο της περιοχής παρέμβασης.

Αναλυτικά, πρόκειται για έξι (6) ανεξάρτητους κτιριακούς όγκους που οι λειτουργίες τους διαχωρίζονται σε δημόσιους και ιδιωτικούς, κλιμακωτά, από τον υπάρχοντα χωμάτινο δρόμο προς την κορυφή της πλαγιάς. Ο επισκέπτης ξεκινώντας να κατευθύνεται από το νέο λιμάνι εισόδου στο νησί, μέσω ενός διαμορφωμένου υπαίθριου μεταλλικού κλιμακοστασίου φτάνει στο ανώτερο επίπεδο μιας κεκλιμένης γέφυρας. Η γέφυρα βρίσκεται πάνω στον άξονα της χαράδρας και ακολουθεί την κλίση του φυσικού εδάφους. Οι κτιριακοί όγκοι αποτελούνται από την υποδοχή, το καφέ-εστιατόριο και τα διοικητικά γραφεία, το βιωματικό μουσείο, τον χώρο περιοδικών εκθέσεων και το αμφιθέατρο, την βιβλιοθήκη και τα φυσιολατρικά εργαστήρια και τέλος το κέντρο έρευνας των αρχαιολόγων που περιλαμβάνει εργαστήρια, αποθήκες και ξενώνες.

Όλοι μεταξύ τους συνδέονται αφενός μέσω της κεντρικής διαδρομής που βρίσκεται πάνω στον άξονα της χαράδρας και σε προέκταση της γέφυρας και αφετέρου μέσω δευτερευόντων οριζόντιων και κατακόρυφων κινήσεων. Η κεντρική διαδρομή διαπερνά εγκάρσια τους κτιριακούς όγκους του βιωματικού μουσείου και του κέντρου έρευνας, δημιουργώντας κόμβους ενημέρωσης στα σημεία τομής τους.

Σε κάθε περίπτωση, βασικός στόχος και πρόκληση για τον σχεδιασμό της πρότασής μας, αποτέλεσε τόσο η ανάδειξη της ιστορίας και του βιώματος της Μακρονήσου, όσο και η ομαλή ένταξη της εκάστοτε χειρονομίας μας στο φυσικό περιβάλλον του νησιού. Το δεύτερο επιτυγχάνεται με την δημιουργία υπόσκαφων τμημάτων χώρου σε κάθε κτιριακό όγκο και με τον συνδυασμό του αδρού οπλισμένου σκυροδέματος με δομικά υλικά που γεννούνται από τον τόπο όπως είναι η πέτρα, το κορτέν και το κουρασάνι. Τα κτίρια αντιλαμβάνονται ως οριζόντιες τομές πάνω στο έδαφος που ανασηκώνεται για να φιλοξενήσει λειτουργίες. Τα δώματά τους καλύπτονται στις αποχρώσεις και την υφή του περιβάλλοντα χώρου ώστε να γίνουν ένα με το τοπίο.

Βιωματικό Μουσείο

Βασική ιδέα πίσω από το εγχείρημα είναι η διαχείριση της συλλογικής μνήμης και η πρόσληψη της ιστορίας από τις νεότερες γενιές, οι οποίες έχουν απόσταση - τόσο χρονική όσο και συναισθηματική - από τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα. Το πώς θα προχωρήσει η ιδέα από τη θεωρία στην πράξη αποτέλεσε βασικό ζητούμενο της έρευνας και του σχεδιασμού μας.

Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να γίνει βιωματικός ο χώρος είναι καταρχήν από τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν, και στη συγκεκριμένη περίπτωση οι ίδιες οι αίθουσες μεταφέρουν την αίσθηση των γεγονότων, περιβαλλόντων, ανθρώπινων ιστοριών, συμβάντων και το πολύ θετικό είναι ότι η 'έκθεση' αυτή τοποθετείται στον ίδιο τον χώρο στον οποίο διαδραματίστηκαν τα γεγονότα, στο νησί. Η κάθε αίθουσα αφηγείται τμήματα της ιστορίας του νησιού, διαχωρίζοντας τες σε εκθεματικές και βιωματικές.

Το βιωματικό μουσείο της Μακρονήσου, σχεδιάστηκε με στόχο να αναφερθεί σε όλες τις ανθρώπινες αισθήσεις, που είναι η όραση, η ακοή, που είναι ακόμη και η αφή και η οσμή και να κάνει αυτή την εμπειρία αξέχαστη, όπως είναι ο σκοπός των σημερινών μουσείων, δηλαδή να προσφέρει γνώση και ταυτόχρονα εμπειρία, η οποία προκαλεί τη σκέψη, δημιουργεί ερεθίσματα και μεταφέρει μηνύματα, τα οποία έχουν παρουσιαστεί με τον πιο εύληπτο και παραστατικό και πρωτότυπο τρόπο.

Η βασική δομή του αποτελείται από την εναλλαγή δύο κατηγοριών αιθουσών, τις χαρακτηριζόμενες εκθεματικές που διαθέτουν υλικό προς έρευνα και αφορά τις ιστορικές φάσεις του νησιού που είναι σημαντικό μελλοντικά να διερευνηθούν, καθώς και βιωματικές αίθουσες, οι οποίες παράγουν συναισθήματα που έχω εντοπιστεί μέσα από την βαθιά βιωματική ιστορία της Μακρονήσου και των γεγονότων που την διέπουν, και εκφράζονται μέσα από την υλικότητα της αναδιάσθρωσης της κάθεμιας ανάλογα το θεματικό τους υπόβαθρο.

